

↑ Dodnes funkční rybníční soustava v Ostravě-Polance nad Odrou je napájena náhonem Mlýnka

↑ Jarní aspekt lužního lesa s medvědíím česnekem v Polanském lese

Velké rybníční soustavy samozřejmě vznikly také podél řeky Odry. A to v celém jejím průběhu dnešním městem. Od Polanky přes Svinov, Mariánské Hory až po Přívoz a Hrušov, který již sousedil s velkou rybníční soustavou na soutoku Odry s Orlovskou Stružkou. Některé rybníky této soustavy zůstaly dodnes zachovány a jsou funkční, jiné byly transformovány, jsou však v terénu stále patrné.

Podél Odry se v souvislosti s rybníkářstvím dochovala celá řada památek v čele s náhonem Mlýnka. Ten vznikl už v 15. století a jeho současná délka je přes dvacet dva kilometrů. Toto neuvěřitelné technické dílo dnes v Poodří napájí více rybníků, přítoky Odry překonává pomocí viaduktů, polní cesty jej překlenují po kamenných můstcích. V Ostravě-Svinově se nakonec vlévá do říčky Porubky. Je to jedna z nejkrásnějších a stále živých památek v Ostravě, byť není zákonem chráněná. Vidět, když podél Mlýnky jaro co jaro vyrostou trsy medvědího česneku, provoní lužní lesy Poodří a nakonec je pokryjí bílými květy, patří k největším ostravským přírodním zážitkům.

PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE A OSTRAVA MĚSTEM JEZER

Po nálezů černého uhlí ve druhé polovině 18. století následovala v Ostravě rychlá industrializace. Původně samostatná města a vesnice byly postupně zceleny ve Velkou Ostravu a mezery mezi sídelními celky se zaplňovaly průmyslem, dělnickými koloniemi a dopravními sítěmi. Začala průmyslová revoluce a s ní také další transformace města ze zemědělského na průmyslové. A právě tehdy potkal některé historické rybníky zajímavý osud, když nebyly sice zasypány, ale čekala je přeměna v průmyslové nádrže. Tak třeba rybníky Pilíky na jihu Hrabové byly změněny na soustavu odkalovacích nádrží. Stejný osud potkal rybníky u třebovické elektrárny.

Pozoruhodná je také transformace rybníků Heřmanický, Lesník a Nový stav severně od Heřmanic. Tyto historické rybníky se sice dochovaly dodnes, byly však výrazně postiženy hlubinnou těžbou černého uhlí v oblasti heřmanických dolů. Terén pod rybníky nepravidelně poklesl, a tak zatímco některé rybníční plochy se více zaplavily vodou, jiné se ocitly na souši. Rybníky se tak propojily s poklesovými jezery. Jejich pozvolně ukloněná dna jsou dnes rozsáhlými rákosinovými mokřady. Heřmanický rybník navíc musel od roku 1972 snášet úlohu ředírny důlních vod a dodnes dostává pravidelné dávky odpadních vod z neodkanalizovaných částí Slezské Ostravy a kyselých výluhů sousedních hlušinových hald. Přesto hostí celou řadu vzácných organismů, především obojživelníků a ptáků, a je proto součástí přírodní památky Heřmanický rybník a území soustavy Natura 2000.

Jsou to ještě rybníky, nebo už jde spíše o jiný zvláštní druh antropogenních jezer?

↑ Zaniklé rybníky na Pustkoveckém potoce jsou dnes mokřadní a lesní přírodní památkou Turkov

↑ Heřmanický rybník pohledem z Heřmanické haldy

↑ Heřmanický rybník a jeho rybářské chaty vystavěné na kůlech z lešnářských trubek. K chatám vedou dřevěné lávky. V pozadí vpravo halda Trojice/Ema na Slezské Ostravě

Ostatně, za různými druhy jezer nemusíme jezdit daleko. Podél řeky Odry najdeme hned několik slepých ramen, tedy jezer v odříznutých částech meandrů. Zatímco v národní přírodní rezervaci Polanská niva jde o jezera vzniklá přirozeným způsobem, ve Výškovicích, Zábřehu, Svinově nebo pod Landekem jde o záměrně ponechané a drénované úseky bývalé řeky. Byly izolovány při jejím narovnání v polovině 20. století. Kromě různých technologických nádrží, které dnes už slouží spíše jako chovné rybníčky, vznikla jiná jezera těžbou štěrkopísku přímo z říčních niv. Ve druhé polovině 20. století vznikla soustava štěrkošen podél řeky Odry. Ty dnes označujeme jako Antošovická jezera. Na břehu nejjihuějšího jezera Koblov je dodnes uvíznutý sací bagr.

Důsledkem hlubinné těžby černého uhlí a dalších doprovodných hornin byly v minulosti poklesy terénu. Pokud vznikla bezodtoká deprese, zaplnila se podzemní nebo srážkovou vodou a vzniklo tak poklesové jezero. Takové jezero se vyznačovalo pozvolnými břehy se stromovou vegetací, která, byť ponořená do jezera, jen zvolna odumírala pod vlivem stresu z trvalého zatopení. Zbytky jezer tohoto typu najdeme v Heřmanicích nebo Svinově.

Dalším fenoménem jsou jezera hrazená haldou. Vznikla přehrazením starých strží hlušinovými haldami. Voda pak neměla kam odtékat a dle tvaru přehrazené strže vzniklo lalokovité jezero. V dnešní Ostravě jich najdeme hned několik – jezera Bučina I a II pod dolem Ludvík v Radvanicích nebo pod ulicí Pikartská poblíž dolu Salm ve Slezské Ostravě. Některá umělá jezera najdeme dokonce přímo na temenech hald. Vznikly při jejich rekultivacích. Jde o jezero